

Základy správního práva procesního I.

Zásady činnosti správních orgánů, zásady správního
řízení

Úvod do základních zásad činnosti správních orgánů

- abstraktní, avšak závazná pravidla chování,
- interpretační vodítko pro správnou aplikaci norem
- projevují se při správním uvážení správního orgánu
- účelem je vytvoření a garance předpokladů a podmínek pro řádný výkon veřejné správy

Úvod do základních zásad činnosti správních orgánů

- Základní zásady ve správním řádu odpovídají mezinárodním principům dobré správy, které nemají striktní vymezení, nicméně mezi odbornou veřejností o jejich existenci panuje všeobecná shoda.

Základní zásady činnosti

- nemusí být v právním předpisu
- dají se dovodit z ústavních předpisů, mezinárodních smluv a dalších dokumentů, např. doporučení Rady Evropy.
- ve správním řádu § 2 – 8

Zásada zákonnosti (legality)

- § 2 odst. 1 a 2 správního řádu
- *správní orgán musí šetřit soulad nejen se zákony a ostatními právními předpisy, ale také s mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.*
- **čl. 10 Ústavy ČR** jsou součástí právního pořádku takové mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal souhlas parlament a jimiž je Česká republika vázána.

Zásada zákonnosti (legality)

- **čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod** *„státní moc lze uplatňovat pouze v případech a pouze v mezích stanovených zákonem a to způsobem, který zákon stanoví.“*
- **čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod:** *„povinnosti lze ukládat toliko na základě zákona, v jeho mezích a za současného zachování základních práv a svobod“.*

Zásady proporcionality (přiměřenosti)

- způsob uplatňování procesních postupů.
- Skládá se z několika dílčích zásad:

Zásada zákazu zneužití správního uvážení

Zásada ochrany dobré víry a oprávněných zájmů

Zásada subsidiarity a nutnost nalézt řešení odpovídající okolnostem daného případu

Zásady proporcionality (přiměřenosti)

- vždy vyvažována zásadou ochrany veřejného zájmu.
- nutnost hledat optimální řešení.

Zákaz zneužití správního uvážení

- určitý prostor správním orgánům - nutnost chránit před zneužíváním k nelegitimním účelům.

Zásada ochrany dobré víry a oprávněných zájmů

- **§ 2 odst. 3 správního řádu**, který stanoví, že *„správní orgán šetří práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy osob, jichž se činnost správního orgánu v jednotlivém případě dotýká (dále jen „dotčené osoby“), a může zasahovat do těchto práv jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu*

Ochrana práv nabytých v dobré víře

- **§ 84 odst. 3 správního řádu** – neoznámení rozhodnutí některému účastníkovi správního řízení.
- možné vyloučit odkladný účinek odvolání v souladu s podmínkami **dle ustanovení § 85 odst. 2 správního řádu**.
- **§ 94 odst. 4, 5 správního řádu** - přezkumné řízení.

Ochrana práv nabytých v dobré víře

- § 100 odst. 5 správního řádu obnova řízení
- § 156 odst. 2 správního řádu přezkum část IV.

Zásada subsidiarity

- § 5 správního řádu *„Pokud to povaha projednávané věci umožňuje, pokusí se správní orgán o smírné odstranění rozporů, které brání řádnému projednání a rozhodnutí dané věci.“*
- Prostředky veřejné moci musí být uplatňovány pouze v nezbytném rozsahu, který je možné odůvodnit účelem výkonu dané pravomoci, a pouze tam, kde se nezdaří v rámci postupů správních orgánů a v jejich rozhodnutích uplatnit smírné řešení věci.

Zásada souladu s veřejným zájmem

- § 2 odst. 4 správního řádu „*Správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem*“.
- výrazné měřítko pro posuzování zneužití správního uvážení.
- „veřejný zájem“ je neurčitý pojem

Zásada materiální pravdy

- **§ 3 správního řádu:** *„Nevyplývá-li ze zákona nic jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2.“*
- je současně nutné, aby byla uplatněna zásada legality, přiměřenosti, předvídatelnosti a souladu s veřejným zájmem.

Zásada předvídatelnosti, resp. legitimního očekávání

- § 2 odst. 4 správního řádu: *„Správní orgán dbá i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.“*
- důraz na kontinuitu činnosti správních orgánů, vytváření určité rozhodovací praxe
- změna - zdůvodnění správního orgánu, proč
- Odchýlení např. z důvodu změny zákona, předchozího vadného postupu .....

Zásada procesní rovnosti a neustrannosti postupů správních orgánů

- § 7 správního řádu
- *Správní orgán je povinen postupovat vůči dotčeným osobám nestraně a rovnou měrou vyžaduje plnění jejich procesních práv. Správní orgán je v případě ohrožení rovnosti povinen přijmout taková opatření, která zajistí rovné postavení dotčených osob.*

Zásada veřejné správy jako služby

- § 4 odst. 1 správního řádu „*každý kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstříc.*“
- § 4 odst. 2 správního řádu dále v souvislosti s touto zásadou stanoví **poučovací povinnost** o právech a povinnostech dotčené osoby.

Zásada veřejné správy jako služby

- § 4 odst. 3 správního řádu je správní orgán povinen uvědomit dotčené osoby o úkonu, který se chystá učinit, pokud je to třeba k uplatnění jejich práv a není tím ohrožen účel úkonu.
- Součástí této zásady je tedy také povinnost umožnit dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy.

Zásada spolupráce správních orgánů a souladnosti jejich postupů

- § 8 odst. 1 správního řádu *„Správní orgány jsou povinny zajišťovat vzájemný soulad všech současně probíhajících postupů, které se týkají týchž práv a povinností dotčené osoby. Správní orgány jsou také povinny upozornit takto dotčenou osobu, že zde probíhá více postupů“.*
- Správní orgány jsou povinny vzájemně spolupracovat.

Zásada rychlosti a hospodárnosti postupů, resp. procesní ekonomie

---

- § 6 odst. 2 správního řádu.
- Správní orgán je dy povinen vyřizovat věci bez zbytečných průtahů. (lhůty, ochrana před nečinností)
- *Správní orgán je také povinen postupovat tak, aby nikomu nevznikaly neodůvodněné náklady. Správní orgán si od dotčených osob vyžádá podklady pouze, pokud to právní předpis stanoví. Jestliže jsou údaje správnímu orgánu přístupné v úřední evidenci, kterou sám vede a dotčená osoba o to požádá, tak si správní orgán zajistí potřebné údaje z této evidence.*

Zásady správního řízení

- Správní řád zásady správního řízení obecně neuvádí (na rozdíl od základních zásad činnosti správních orgánů).
- Pro účely správního řízení lze je dovodit z dikce dalších ustanovení SŘ upravujících správní řízení v obecné i ve zvláštní formě.

Zásady správního řízení

- účel: umožňují pochopit a respektovat povahu a podstatu, a účel právní úpravy správního řízení, reflektují event. odlišností zvláštních druhů správního řízení od úpravy obecné, a postavení SO a účastníků v nich.
- Z toho důvodů často nastaveny v protikladných dvojicích (buď – anebo), napomáhají správné aplikaci procesních ustanovení správního řízení v SŘ a ze zvláštních zákonů.

Zásady správního řízení

- Pro účely správního řízení se plně uplatní rovněž základní zásady činnosti správních orgánů (§ 2 – 8 s.ř.)
- Z nich významné zejména:
  - zásada materiální pravdy (§ 3),
  - zásada poučovací a zásada uvědomovací (§ 4)
  - povinnost umožnit dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy (dtto)

Zásady správního řízení

- zásada rychlosti a hospodárnosti (procesní ekonomie)
(§ 6)

Zásady správního řízení navazující na zásady činnosti

- zásada volného hodnocení důkazů (§ 50 odst. 4), s výjimkou závazných podkladů,
- zásada procesní rovnosti dotčených osob s modifikacemi – postavení účastníků
- zásada řádného odůvodnění rozhodnutí (§ 68 odst. 3, § 155 odst. 3, § 173 odst. 1). Nově také pro závazná stanoviska (§ 149 odst. 2 – novelou stavebního zákona - zákonem č. 225/2017 Sb.

Zásady správního řízení navazující na zásady činnosti

Dále jsou to:

- zásada písemnosti kombinovaná se zásadou ústnosti (vedení řízení § 15, jednací jazyk § 16, spis § 17, protokol § 18, ústní jednání § 49),
- zásada oficiality v kombinaci se zásadou dispoziční (počínaje zahájením řízení § 44 a násl., dále § 45 odst. 1 – zúžení či zpětvzetí návrhu, dispozice s řádným opravným prostředkem),

Zásady správního řízení navazující na zásady činnosti

Dále jsou to:

- zásada dvouinstančnosti (odvolací řízení - § 81 a násl.), pro řádný opravný prostředek (neplatí u rozkladu),
- zásada jednotnosti řízení, omezena zásadou koncentrace (§ 36 odst. 1 ve spojení s § 82 odst. 4 – k novým skutečnostem se přihlédne, jen nemohly-li být uplatněny dříve). Avšak – omezené použití (u řízení kde ex offio se ukládá povinnost).

Zásady správního řízení navazující na zásady činnosti

- zásada vyšetřovací (inkviziční) – podklady pro rozhodnutí opatřuje správní orgán (výjimečně může připustit, aby účastník - § 50 odst. 2). Pouze se sporném řízení zásada projednací (§ 141 odst. 4).
- zásada nevěřejnosti správního řízení (+ výjimečně veřejné ústní jednání § 49),

Zásady správního řízení

Pro oblast správního trestání se uplatňují další zásady, zejména:

- právo na obhajobu (+ zákaz sebeobviňování),
- ne bis in idem (překážky řízení, res iudicata – administrata),
- presumpce nevinny,
- zákaz reformace in peius,
- in dubio pro reo.

Děkuji za pozornost
